

**АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВЕКТОР УКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВОЇ ФАНТАСТИКИ
(за романом М. Руденка «Ковчег Всесвіту»)**

В. О. Мазуренко,

Ю. В. Логвиненко

*Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
вул. Римського-Корсакова 5, м. Суми, 40007, Україна
E-mail: mazurenko-46@mail.ru; ledi_uliya_ledi@mail.ru*

У статті викладено та проаналізовано погляди М. Руденка на людину. Доведено, що поява численних глобальних загально-цивілізаційних проблем викликана антропоцентричним світоглядом людства. Письменник пропонує подолати ці проблеми шляхом формування нового світогляду людини – антропокосмізму. Розкрито масштабність ідей, вкладених автором у науково-фантастичний роман, а саме: загрози та можливі наслідки від використання атомної енергії й ядерної зброї. Проаналізовано, як письменник бачить людину, сенс людського існування, способи самовираження, форми суспільного устрою, мораль, світогляд, норми і правила співжиття на планеті й у Всесвіті. Висвітлено авторську концепцію світобудови та місця людини в ній.

Ключові слова: антропология, антропоцентризм, астероїд, людина, макрокосм, мікрокосм, наука, наукова фантастика, прогнозування майбутнього, розвиток.

Постановка проблеми. Українська література налічує велику кількість творів із філософсько-антропологічними проблемами, бо людинознавчий пошук присутній в самій українській ментальності. Творчість Миколи Руденка – важливий складник українського літературного, наукового, громадянського життя – вказує на можливі шляхи вирішення широкого спектру глобальних антропологічних проблем, які стоять перед Україною та людством.

Розвідки з філософської антропології набувають особливої значущості для України, яка, виснажена тривалим перебуванням у складі тоталітарної імперії, постійними соціальними кризами, сьогодні повинна працювати над створенням сучасного громадянського суспільства та формуванням нового типу людини. Саме необхідність детального вивчення текстів, у яких здійснено аналіз сутності людини, й зумовлює **актуальність** нашої наукової розвідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До аналізу творчості та діяльності М. Руденка зверталися О. Бровко, О. Бондаренко, І. Власенко, О. Галич, М. Жулинський, М. Кудрявцев, О. Неживий, М. Павлишин, М. Слабошпицький, Л. Талалай та інші вчені. Сфера наукових інтересів дослідників лежить у площині різнопланового вивчення постаті та творчості письменника, однак, незважаючи на ґрунтовні дослідження, не було здійснено аналізу філософсько-антропологічних ідей, поданих письменником у науковій фантастиці.

Мета статті – здійснити аналіз футурологічного роману «Ковчег Всесвіту» М. Руденка, розкрити погляди автора на складні проблеми філософської антропології, висвітлити авторську концепцію світобудови та місця людини в ній. Поставлена мета зумовлює такі **завдання** дослідження: 1) проаналізувати підняті в романі філософсько-антропологічні проблеми сучасності; 2) окреслити авторську концепцію світобудови та місця людини в ній; 3) розкрити прагнення автора змінити світогляд читача.

Об'єкт дослідження є українська наукова фантастика, а **предметом** – філософсько-антропологічні проблеми в футурологічному романі М. Руденка «Ковчег Всесвіту».

Виклад основного матеріалу. ХХ століття позначене масштабним вивченням світу людини і характеризується сплеском інтересу до проблем антропології. У

широкому значенні філософська антропологія обіймає розмірковування про природу (сутність) людини, про критерії «людськості» в усіх сферах життя, про взаємозв'язок людини й світу, «мікрокосм» та «макрокосм», про вселюдське та індивідуальне в людині, про людське призначення та можливості людської самореалізації тощо [1, с. 17].

У своєму творчому доробку М. Руденко постійно торкається проблем людини, кореляції її внутрішнього світу з Всесвітом як «мікрокосму» з «макрокосмом» [2; 3; 4 та ін.]. Роман «Ковчег Всесвіту» позначений глибоким впливом антропологічних пошуків письменника, тому має характеристики філософсько-антропологічного художнього дослідження і є своєрідним продовженням думок, викладених у основоположній науковій праці письменника «Енергія прогресу». У цій фундаментальній праці спростовано теорію К. Маркса про додаткову вартість, розвинуто ідеї Ф. Кене та С. Подолинського, які довели, що додаткова вартість створюється лише енергією Сонця, розглянуто субстанцію та матерію, наведено формули Сили Моносу, з котрої випливають усі рівняння, за допомогою яких М. Руденко створює стаціонарну модель Всесвіту, в центрі якої перебуває Світова Монада [5]. Антропоцентризм у М. Руденка переростає в антропокосмізм, де людина як істота, здатна до усвідомлення й самоусвідомлення, є відповідальною за весь органічний світ на планеті, за життя у Всесвіті, який в свою чергу мислиться антропоморфно – як живий одухотворений організм: «Земний світ сьогодні схожий на дев'ятий вал, який котиться до невідомих берегів Всесвіту. Чи розіб'ється він об скелі, чи вийде на зоряну рівнину, яка пом'якшить його бурхливу лютть? ... Мабуть, далі людині належить усвідомити: «Хто я є й що (чи хто?) є Всесвіт?». І коли Всесвіт не що, а Хто – їй треба готуватися до зустрічі з Матір'ю. Це набагато важче, ніж розщепити атом. Мати нас не зрозуміє, коли ми прийдемо до неї з білими руками і чорними душами» [4, с. 249].

Підґрунтям «Ковчегу Всесвіту» є широке коло наукових досягнень у галузі філософії, філософської антропології, соціології, астрономії, політології, економіки, фізики, онтології, гносеології. Роман має риси багатьох різновидів наукової фантастики: соціальної фантастики, антиутопії, постапокаліптичної фантастики, ксенофантастики, роману-застереження. Таке насичення текстової тканини вказує на те, що автор прагнув дати читачеві в ненав'язливій формі гранично популярний виклад економічних та філософських теорій, відображених у «Енергії прогресу», добре проілюструвати життєво переконливими й художньо-образними прикладами власне бачення глобальних цивілізаційних проблем. Варто уважно вдивитися у стратегічний напрям філософсько-антропологічних пошуків письменника, як відразу можна спостерегти, що із вузько антропологічного вивчення окремої людини він переходить у філософсько-людинознавчі дослідження широкого масштабу [6].

Сюжет роману доволі простий. На початку третього тисячоліття нашої ери до сусідньої планетної системи з орбіти Землі стартує Космічна Академія Наук. За корабель їй служить астероїд, у надрах якого створено атмосферу, максимально наближену до земної. Це і є Ковчег Всесвіту, що несе генофонд Землі у Космос. Із перших сторінок роману стає зрозуміло, що письменника цікавить не науковий експеримент польоту на астероїді чи космічне переселення, а духовні цінності, ідеали, ментальність суспільно-політична організація, економіка, наука, новоствореної людської спільноти та причини, що спонукали землян шукати іншу планету для заселення. Штучне життя на астероїді багато в чому нагадує земні умови, тому переселенці постали перед такими ж соціальними, економічними, політичними, релігійними проблемами, які тотожні із глобальними проблемами сучасності.

Проблема людини, мета і сенс її існування, єдності мікрокосму і макрокосму, існування людини як істоти соціальної і космічної стоїть у центрі філософських пошуків письменника: «Надзвичайно важливим є інше: людина в собі повторює Всесвіт. Або навпаки: Всесвіт повторює себе в людині. У зменшеному вигляді,

звичайно... Людина є відображенням Всесвіту у своїй власній сфері. На рівні мікросвіту. Але ж мікросвіт замикається на мегасвіт. Мега без мікро немислиме» [7, с. 138].

Розуміння цінності людського життя, присутності Всесвіту в людині сформує усвідомлення місії людини на землі, її призначення. Автор прагне орієнтувати кожного читача, аби той усвідомив цінність та мету людського життя.

Найголовнішою проблемою, що спонукала землян шукати кращої долі, була екологічна катастрофа та виснаження ресурсів планети. Зі спілкування із представником Галактичної Варти головний герой Прокіп усвідомив, якої жахливої шкоди завдало планеті людство: «Ця планета дуже хвора. Її життєві сили підірвав нерівномірний розвиток. Вона все ще переживає наслідки своїх катастроф – екологічної, демографічної...» [7, с. 138]. До початку третього тисячоліття люди не навчилися розумно використовувати ресурси планети: «Земляни не зуміли зберегти природних пропорцій між біосферою і ноосферою. Друга надмірно розросталася за рахунок першої. На перший погляд це ніби й непогано. Насправді ж це однаково, що володіти лише дахом, але не мати ні стін, ні підвалин» [7, с. 139].

Відношення «людина-природа», на відміну від попередніх епох, у ХХ столітті стало носити всезагальний характер і ввійшло до числа глобальних цивілізаційних проблем. Його втіленням є феномен ноосфери, теорію якого розробив наш співвітчизник В.І. Вернадський у 20-30-х роках минулого століття. Вчений стверджує, що «Людство своїм життям стало єдиним цілим. ... Сила його пов'язана не з матерією, а з його мозком. Людство, взяте в цілому, стає потужною геологічною силою. І перед ним, перед його думкою і працею, постає питання про перебудову біосфери в інтересах вільно мислячого людства як єдиного цілого. Це новий стан біосфери, до якого ми, не помічаючи цього, наближаємося, і є ноосфера» [8, с. 463-464]. Дослідник ноосфери і проблем людини М. Булатов стверджує: «Якщо проаналізувати поняття ноосфери, неважко побачити, що в ньому «заданий» такий стан землі і людства, в якому немає глобальних проблем» [1, с. 345]. Саме такого стану досягла цивілізація в романі, переживши апокаліпсис: «Земляни зрозуміли: розквіт їхньої економіки залежить не від надмірної індустріалізації (вона має бути елементарно достатньою), а від розвитку земних джерел фотосинтезу. Саме заради цього земні міста були перенесені під землю, а поверхня планети віддана у розпорядження Сонця і Океану. Невже ж цього не можна було збагнути раніше – задовго до катастрофи!» [6, с. 205].

За щоденними турботами, вирішенням простих і життєво важливих проблем, людство не встигає відслідковувати, що діється на власній планеті. Фантастичні елементи, використані у романі, – це спосіб якомога яскравіше продемонструвати наше сучасне життя. Письменник попереджає: йде мова про майбутнє людства на Землі. Він апелює до читача із закликом про розумний, гуманний, виважений цивілізаційний розвиток та закликає до раціонального використання земних ресурсів, адже ресурси – спадок життєдіяльності планети протягом мільйонів років. Останній період розвитку цивілізації характеризується присутністю страху можливого апокаліпсису, і твір настановує на роздуми про те, як необхідно виховувати людину, якій у недалекому майбутньому доведеться вирішувати нагальні планетарні проблеми, як необхідно проектувати цивілізаційний розвиток і яким повинен бути державний устрій, щоб зберегти людство і органічне життя на планеті. Відтак, у романі відкривається комплекс проблемних геополітичних питань, яким автор знайшов вирішення.

Людська цивілізація повинна дійти до важливого висновку, який схожий на «закон бумеранга»: не можна виснажувати те, що нас енергетично намагає. Жителі постапокаліптичного світу зрозуміли, що гонитва за капіталом заганяє землян у пастку: «Протягом двох переломних століть державні діячі і бізнесмени чомусь не хотіли усвідомити, що перетворення біологічної енергії в технічну – це смертельний злочин. Маючи безмір електроенергії (саме її Лятошинський назвав технічною),

можна загинути від голоду: адже людина не вмикається в електромережу, як звичайний комп'ютер» [7, с. 26]. Земної людини після апокаліпсису не стало, виникла «Людина Космічна», і вона повинна дотримуватися Законів Космосу. Людство повинно навчитися жити не споживацькими інтересами, а за законами розвитку Природи, Всесвіту: «... Розум, який створив земне людство, має на меті виростити з нас вільних громадян Всесвіту. Суто земна історія – це лишень інкубаторний період. ... Це неминуче! Саме в цьому й полягає сенс людської появи на світ» [7, с. 83].

Навіть якщо поставити людину на вершину космічної ієрархії, це не усуне той факт, що людина є частиною Космосу. Письменник веде мову про дуже важливу переорієнтацію людського світорозуміння: від уявлень субординативістських (ієрархічних) до уявлень про поліфонічність життя. Людство повинно здійснити перехід від стратегії підкорення до стратегії партнерства. Сучасний стан планети засвідчує неприпустимість говорити тільки про права людської істоти. Екологічна криза загальнопланетарного масштабу свідчить те про, що поряд із правами людини постає питання захисту прав інших живих істот на Землі.

У нинішній антропо- та соціокультурній ситуації чільне місце посідає проблема пошуку цінностей і норм співжиття людей. Етика відповідальності (перед собою, іншими людьми, майбутніми поколіннями) повинна бути основоположною для побудови інтерсуб'єктивного людського співбуття. У романі населення Землі розділилося: більша частина людей залишилася на Землі, невелика група полетіла до Леми. Людство, що залишилося на Землі, стало цінувати власне та органічне життя тільки переживши майже біблійний апокаліпсис. Переселенці навчилися співіснувати після зміни державного устрою на астероїді: демократичний державний устрій забезпечив вільний розвиток громадян, змінив мораль і світогляд. Тільки важкий урок примусив землян схаменутися. Саме людина, її почуття, спокій, моральність, демократичний державний устрій, ідеї доброчесності і щастя, ідея розуму як визначального в пізнанні і діяльності, усвідомлення людини як частини природи – і є найбільшою цивілізаційною цінністю. Образ людини, якою вона стала, переживши кризу та зміну світогляду, містить у собі певні прагнення, соціальні, політичні й, безумовно, особистісні уявлення про те, якою вона має бути, тобто, мова йде про певний ціннісний ідеал людського. Ідеального стану людство досягнуло тоді, коли усвідомило цінність життя на Землі, свого та органічного, стало дотримуватися законів розвитку, якими керується Природа.

Письменник наголошує на тому, що людині необхідно мати свободу розвитку: «Свобода волі полягає в тім, щоб свідомо формувати власне життя. ... Тут ми стаємо володарями власної долі, а не вона володіє нами. І то є найвища форма свободи!...» [7, с. 156]. Людина має розвиватися у відповідності до здібностей та власних бажань та інтересів, однак, вона також повинна постійно піклуватися про незалежний від бажань людини безпечний розвиток земної біосфери: «Свобода людська не заважала вільній земній біосфері, що тепер мала змогу жити і розвиватися за своїми власними законами» [7, с. 204].

Велику роль в наближенні людини до ідеалу відіграє освіта та наука. Однак, на думку письменника, тільки демократичний державний устрій може забезпечити науці правильний вектор розвитку. Президент-диктатор Космічної Академії Наук Макаров розділив переселенців на два умовні табори: вчених (еліту) та генофонд. За внутрішніми законами життя астероїду Президенту і його найближчому оточенню надавалися безмежні права. Однак, Макаров мав спосіб, як тримати обдарованих вчених у покорі: «... навіть нижчі науковці жили в значно кращих умовах, аніж рядові носії генофонду. Науковці мали змогу виходити попід штучне небо. Безумовно, вони згодом розгадували його штучність, але про це належало мовчати. Слід мовчати також про те, що поза надрами астероїда існує зовнішній світ, котрий не контролюється Президентом. Сон мозку має тривати – так повелів Творець, тобто Степан Макаров» [7, с. 60].

У цьому контексті була порушена проблема соціальної справедливості та ставлення влади до людини: «Із носіїв генофонду часом виходили люди – це правда, але вважати їх усіх людьми – це однаковісінько, що гній переплутати з трояндами. Поміж гноєм і трояндами існує зв'язок (без першого не може з'явитися друге), але ж ставити між ними знак рівності ніхто не погодиться, навіть Іван Кривошеєв (академік-демократ Космічної Академії)» [7, с. 161]. Письменник застерігає: якщо суспільство хоча б один раз дозволить можновладцю знехтувати або порушити моральні принципи, то це потім буде повторюватися безкінечно і в більших масштабах. Жителі астероїду отримали рівний доступ до знань та освіти тільки в результаті державного перевороту, результатом якого було утвердження демократичного державного устрою.

Переселенці повинні були вирішити ще одну складну проблему: проблему перенаселення. Керівництву астероїду була запропонована допомога у вирішенні демографічних питань від Галактичної Монади, але Президент станції категорично відмовився приймати допомогу ззовні. Диктатор вирішив це питання по-своєму: зайвих, на його думку, людей просто викидали із астероїду в Космос, називаючи цей процес «чисткою». Звичайно, академіки здогадувалися, куди зникають люди, але боялися втратити свої привілеї та життя. Головний герой Прокіп, дізнавшись, що його сестра Мотря підлягає чистці, намагався її врятувати. Перейшовши до касти науковців він знав про те, що людей, викинутих у відкритий Космос, обов'язково врятує Галактична Варта, але все одно звернувся за допомогою до пана Мірека: «Ви не лише генетик, але й віце-президент. Кому ж, як не вам, належало переконати Президента, що таким чином удосконалювати генофонд... Це злочин, пане Лятошинський! Злочин перед Галактичною Матір'ю» [7, с. 122]. Галактична Матір, Світова Монада, Пантократор в романі означають одне поняття: «... поняття не лише геометричне, а передовсім духовне. Якщо хочете – Особа! Особа, з якої починається Всесвіт!» [7, с. 180].

Найбільшою цінністю для Всесвіту є життя, і люди повинні піклуватися про те, щоб наповнити його смислом. Головний герой Прокіп із жителів катакомб перейшов до касти обраних через природний розум та освіту. Письменник показує зміни в житті звичайної людини, яка в складних умовах відшукала сили для власного саморозвитку й самоосвіти, а не занурила свої здібності та прагнення в стан летаргічного сну. Кожен громадянин повинен мати вільний доступ до освіти й науки, відповідно до здібностей, бажань і можливостей. Саме ці два чинники (освіта і наука) обумовлюють гармонійний розвиток кожної людини.

Знання дають людині можливість самій вирішувати свою долю, впливати на розвиток людської цивілізації, не покладаючись на лідера чи Бога: «Перебирати на себе те, що мають вирішувати самі люди, – це означало б підштовхувати їх до неминучого виродження. Ось чому людські апеляції до Бога стосовно кривд, зловживання владою, тиранії владолюбців тощо схоже на вимогу школяра, аби добренькі батьки виконували за нього уроки» [7, с. 69]. Освічена людина із високою метою прагнучиме побудувати суспільство, підґрунтям якого буде мораль, демократія, прозорість влади, високий рівень життя.

Через саморозвиток Прокопа розкривається згубне для науки прагнення людства тлумачити невідомі події, факти, процеси схемою відомих, отриманих і практично реалізованих знань. Ця тенденція несе загрозу неправильного трактування науковцями явищ чи процесів, знищує нестандартні ідеї та теорії. Прагнення людства пояснювати відомими знаннями навіть усупереч основним принципам філософії невідомі явища несе загрозу розвитку науки. Прокіп вперше зіткнувся з цією проблемою, коли прагнув пояснити світіння найближчої зорі – Сонця з опорою на знання про структуру будови Галактичної Монади: «Цікаво, що високі температури планетних надр земна наука пояснювала гравітацією, а зоряні надра гравітація буцімто розігріти не здатна. Звідки ж така непослідовність? Як вона могла зберігатися так довго? Адже ж проти неї повстає найголовніший принцип філософії –

принцип всеосязності єдності світу» [7, с. 115]. У цьому міркуванні полягає розуміння того, що наука не стоїть на місці, а всі гіпотези, висунуті вченими, не повинні відразу відкидатися.

Великого значення для розвитку людини письменник надає інтуїтивному мисленню. Пантократор (Галактична Монада) пояснює головному герої Прокопові, що розум, якісна освіта, критичне мислення і наполеглива робота сприяють інтуїтивному мисленню, дають поштовх науковим відкриттям: «Так розумний батько навчає дитину, намагаючись наштовхнути на думку, щоб дитині здавалося: думка прийшла самостійно, без чийогось спонукання. І це саме той випадок, коли ми говоримо про нашу інтуїцію» [7, с. 69].

Письменник також впевнений, що існує тісний зв'язок між сумнівом і мисленням: «Йому сподобалось зауваження Прокопа: сумнівається – значить мислить!» [7, с. 91]. Одним із основних факторів, що пробуджують мозок до мислення, є сумнів. Якщо сумнів провокує мозкову діяльність до пошуку істини, то він сприяє комплексному розвитку особистості майбутнього талановитого вченого. Прокіп зрозумів, що в складному, непростому житті не буває простих рішень. Як правило, для пошуку ефективного рішення або наукової істини доводиться здійснювати аналіз та синтез сприятливих та перешкоджаючих умов, які зажди є нерозривними і тільки в їх єдності можна справді відшукати істину або ефективне чи раціональне рішення.

Висновки. Події, які відбуваються на астероїді, точно відтворюють життя землян. Це спонукає читача бачити діючі та прийдешні економічні, політичні, соціально-культурні, екологічні проблеми, які стоять перед кожною людиною та світовою спільнотою. Футурологічний роман М. Руденка «Ковчег Всесвіту» концентрує в собі глобальні проблеми сучасної антропології, бо письменником розглядаються проблеми моральної, етичної, біологічної, психічної, соціальної, космічної сутності людського, піднятої на рівень філософського осмислення, які вже визначають і будуть ще більше впливати на вектор майбутнього розвитку людського життя та органічного життя взагалі.

М. Руденко прагне переорієнтувати світогляд читача від уявлень субординативістських (ієрархічних) до уявлень про поліфонічність життя. Події роману доводять, що людина не являється кінцевою метою світобудови, а є її складником, тому людству слід будувати стосунки із оточуючим світом на партнерських стосунках, що зніме ряд гострих глобальних проблем сучасності, змінить ставлення людей до капіталу та енергії, відрегулює відносини «людина-держава» та «людина-суспільство».

У романі подана одна із гіпотез письменника про існування Галактичної Монади – найдосконалішої форми життя у Всесвіті. Вона стимулює визрівання Великого Розуму людства, який розкриє необмежені, але до цього часу не проявлені остаточно творчі можливості людини. Твір сповнений надією, що людство має шанс розкрити нові космічні горизонти, пізнати Всесвіт та власне себе.

Українське суспільство сьогодні має врешті гідно оцінити науковий та літературний доробок М. Руденка, його уміння бачити вирішення діючих та прийдешніх глобальних проблем, які стоять перед людською цивілізацією.

АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЙ ВЕКТОР УКРАИНСКОЙ НАУЧНОЙ ФАНТАСТИКИ (по роману М. Руденко «Ковчег Вселенной»)

В. А. Мазуренко, Ю. В. Логвиненко

КЗ Сумской областной институт последипломного педагогического образования

ул. Римского-Корсакова, 5, г. Сумы, Украина, 40007

E-mail: mazurenko-46@mail.ru; ledi_uliya_ledi@mail.ru

В статье изложены и проанализированы взгляды М. Руденко на человека. Доказано, что появление многочисленных глобальных обще-цивилизационных проблем вызвано антропоцентрическим мировоззрением человечества. Писатель предлагает преодолеть эти проблемы путем формирования нового мировоззрения человека – антропокосмизма. Раскрыто масштабность идей научно-

фантастического романа, а именно: угрозы и возможные последствия от использования атомной энергии и ядерного оружия. Проанализировано, как писатель видит человека, смысл человеческого существования, способы самовыражения, формы общественного устройства, мораль, мировоззрение, нормы и правила сосуществования на планете и во Вселенной. Освещена авторская концепция мироздания и места человека в ней.

Ключевые слова: антропология, антропоцентризм, астероид, человек, макрокосм, микрокосм, наука, научная фантастика, прогнозирования будущего, развитие.

ANTHROPOLOGICAL VECTOR OF UKRAINIAN SCIENCE FICTION (after the novel of M. Rudenko 'The Ark of the Universe')

V. Mazurenko, Y. Logvinenko

Sumy Regional Teacher Training Institute,

5, Rymkogo-Korsakova St., 40007, Sumy, Ukraine

E-mail: mazurenko-46@mail.ru; ledi_uliya_ledi@mail.ru

The article deals with the views of M. Rudenko to the person. It is proved that the emergence of numerous global civilization problems caused by anthropocentric world view of mankind. The writer proposes to overcome these problems by creating a new vision of world view of mankind – cosmic consciousness. It is revealed the immensity of ideas that included by the author in the science fiction novel: threats and the possible consequences of the use of nuclear energy and nuclear weapons. It is analyzed how the writer sees the person, the meaning of human existence, ways of self expression, forms of social structure, morality, worldview, norms and rules of coexistence on the planet and in the Universe. The author's concept of the Universe and the place of mankind in it are shown.

Keywords: anthropology, anthropocentrism, asteroid, man, macrocosm, microcosm, science, science fiction, future forecasting, development.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Філософія: світ людини. Курс лекцій: навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. – К. : Либідь, 2003. – 432 с.
2. Руденко М. Глобалізація і Україна. Не загубити ліхтарика. На шляху до Світової Монади / М. Руденко // Дніпро. – 2007. – № 1-2. – С. 75–86.
3. Руденко М. Найбільше диво – життя : Спогади / М. Руденко. – К. : ТОВ «Видавництво «КЛІО», 2013. – 696 с.
4. Руденко М. Д. Енергія прогресу. Гносис і сучасність : Метафізична поема. Публіцистика. Поема / М. Д. Руденко. – К. : Журналіст України, 2008. – 716 с.
5. Логвиненко Ю. Проблеми державного та планетарного масштабів в українській науковій фантастиці (за романом М. Руденка «Син Сонця – Фаєтон») / Ю. Логвиненко, В. Мазуренко // «ScienceRise» : Scientific Journal. – 2015. – № 9/1 (14). – С. 62-67.
6. Логвиненко Ю. Українська наукова фантастика як ключ до світоглядних позицій нації / Ю. Логвиненко, В. Мазуренко // Світогляд – філософія – релігія : збірник наукових праць. Вип. 9. / ред. І. П. Мозговой. – Суми : Світ друку, 2015. – С. 36-45.
7. Руденко М. Д. Ковчег Всесвіту : Футурологічний роман: Для серед. та ст. шк. віку / М. Д. Руденко; [Передм. М. Г. Жулинського]; Худож. О. В. Набока. – К. : Веселка, 1995. – 206 с. : іл. – (Пригоди, фантастика).
8. Вернадський В. І. Геохімія живої речовини. Т. 4: кн. 2 / НАН України, Коміс. НАН України з наук спадщини акад. В. І. Вернадського, Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України; ред. кол.: Е. В. Соботович (голова), І. А. Акімов, М. А. Голубець [та ін.]; уклад.: І. А. Акімов, В. О. Харченко, В. В. Долін [та ін.]. – К., 2002. – 582 с. – (Вибрані наук. пр. акад. В. І. Вернадського, т. 4).
9. Політологія : Підручник / І. С. Дзюбко, К. М. Левківський, В. П. Андрущенко та ін.; ред. І. С. Дзюбко, К. М. Левківський. – 2-ге вид., випр. і допов. – К. : Вища шк., 2001. – 415 с.
10. Шевчук В. Україні і світові ще належить відкрити Миколу Руденка – мислителя / В. Шевчук // Дніпро. – 2007. – № 1-2. – С. 86-98.

LIST OF REFERENCES

1. Tabachkovsk'kyj V. H. Philosophy: mans world / V. H. Tabachkovsk'kyj, M. O. Bulatov, N. V. Khamitov et al.– Kyiv : Lybid, 2003. – 423 p.
2. Rudenko M. Globalisation and Ukraine. Hold down a flashlight. To be on the highroad to the Universal Monad / M. Rudenko // Dnipro. – 2007. – № 1-2. – P. 75-86.
3. Rudenko M. The greatest miracle is life. Recollections / M. Rudenko. – Kyiv : Klio, 2013. – 696 p.
4. Rudenko M. D. Progress Energy. Gnosis and modernity / M. D. Rudenko. – Kyiv : Zhurnalyst Ukrainy, 2008. – 716 p.
5. Logvinenko Y. State and global problems in ukrainian science fiction (based on the novel of M. Rudenko «The son of Sun – Phaeton») / Y. Logvinenko, V. Mazurenko // «ScienceRise» : Scientific Journal. – 2015. – № 9/1 (14). – P. 62-67.

6. Logvinenko J. Ukrainian science fiction as a key to worldview nation / J. Logvinenko, V. Mazurenko // Worldview – Philosophy – Religion: Zbirnyk naukovykh prats'. V. 9. – Sumy : Svit druku, 2015. – P. 36-45.
7. Rudenko M. D. The Ark of the Universe [Futurolohichnyy roman] / M. D. Rudenko – Kyiv: Veselka, 1995. – 206 p.
8. Vernadsky V.I. Geochemistry of organic matter. T. 4: Kn. 2 / NAN Ukrayiny, Komis. NAN Ukrayiny z nauk. spadshchyny akad. V.I. Vernadskoho, Instytut zoolohiyi im. I.I. Shmal'hauzena NAN Ukrayiny; red. kol.: E.V. Sobotovych (holova), I.A. Akimov, M.A. Holubets' [ta in.]; uklad.: I. A. Akimov, V. O. Kharchenko, V. V. Dolin et al. – Kyiv, 2002. – 582 p.
9. Politology : Manual / I. S. Dzyubko, K. M. Levkivs'kyy, V. P. Andrushchenko et al. – 2nd ed. – Kyiv : Vyshcha shkola, 2001. – 415 p.
10. Shevchuk V. Ukraine and world it will look at Nikolai Rudenko / V. Shevchuk // Dnipro. – 2007. – No. 1-2. – P. 86-98.

Надійшла до редакції 19 лютого 2016 р.